

МИТРОПОЛИТ АНДРЕЙ ШЕПТИЦЬКИЙ І О. КИРИЛО СЕЛЕЦЬКИЙ: ВЗАЄМИНИ НА ТЛІ ПРОЦЕСІВ ВІДНОВЛЕННЯ СХІДНОГО КАТОЛИЦЬКОГО МОНАШЕСТВА

У статті схарактеризовано діяльність о. Кирила Селецького в контексті церковно-культурного життя другої половини XIX – початку XX ст. і розкрито вплив пароха на ієрархів Церкви. Закцентовано та тому, що ідеї душпастиря знайшли втілення у різноманітних інституціях – і не лише духовних, аби сприяти розвиткові українського суспільства: захо-

ронках, читальнях, позичкових касах, громадських шпихлірах та ін. Особливу увагу зосереджено на взаєминах о. К. Селецького з митрополитом А. Шептицьким, їхніх спільних візіях щодо відновлення та розвиток чернецтва Української греко-католицької церкви, рівно ж на ролі та місії душпастирів серед народу.

Зазначено, що процеси, які нуртували у середовищах українців-католиків, починаючи із моменту заключення Берестейської Унії (1596) і донині, досліджені лише фрагментарно. Основна причина в тому, що в епоху розвитку історичних наук, – а це II-га пол. XX ст., українська історіографія досліджувалася в контексті вчення марксизму-ленінізму. Після 1991 р. грону українських істориків випало нелегке завдання відтворити правдиву історію, зокрема й історію українців-католиків. Заново були відкриті сотні і тисячі видатних представників українців, пам'ять про яких було затерто радянським режимом. Однією із таких постатей є Кирило Селецький (1835–1918), греко-католицький священник, громадський і освітній діяч.

У науковій студії проведено паралелі між діяльністю о. Кирила Селецького та митрополита Андрея Шептицького. Спираючись на історичні факти та доводячи співпрацю видатних діячів, зроблено узагальнення, що саме ідеї о. Кирила, які полягали у популяризації думки про необхідність відновлення східного католицького монашества та покладення на відновлені структури виховної й освітньої ролі у суспільстві стали основою для діяльності митрополита Андрея та бл. свмч. Климентія Шептицького.

Іван МАТКОВСЬКИЙ,
доктор філософії
(Ольштин, Польща)

Ivan MATKOVSKIY,
Doctor of Philosophy
(Olsztyn, Poland)

<https://orcid.org/0000-0002-0457-9131>
bojky@ukr.net

Ключові слова: Кирило Селецький, Андрей Шептицький, чернецтво, захоронка (дитячий садок).

METROPOLITAN ANDREY SHEPTYTSKYI AND FR. KYRYLO SELETSKYI: RELATIONSHIP AGAINST THE BACKGROUND OF THE EASTERN CATHOLIC MONASTICISM RESTORATION PROCESS

Fr. Kyrylo Seletskyi's activity in the context of church and cultural life of the second half of the nineteenth – the early twentieth century is characterized in the article. The influence of the pastor on the hierarchs of the Church is considered. It is emphasized that the pastor's ideas were embodied in various institutions, and not only spiritual ones, in order to contribute to the development of the Ukrainian society: zakhoronkas (kindergartens), reading rooms, loan offices, public granaries, etc. Particular attention is paid to the relationship of Fr. Kyrylo Seletskyi with Metropolitan Andrey Sheptytskyi, their joint visions for the restoration and development of monasticism of the Ukrainian Greek Catholic Church, as well as the role and mission of pastors among the people.

It is noted that the processes that were going on among Ukrainian Catholics since the conclusion of the Brest Union (1596) and until this day have been studied only fragmentarily. The main reason is that during the development of historical sciences, and this is the second half of the twentieth century, Ukrainian historiography was studied in the context of the teachings of Marxism-Leninism. After 1991, a group of Ukrainian historians has faced a difficult task to recreate true history, including the history of Ukrainian Catholics. Hundreds and thousands of outstanding Ukrainians, whose memory was erased by the Soviet regime, have been rediscovered. One such figure is Kyrylo Seletskyi (1835 – 1918), a Greek Catholic priest and public and educational figure.

In the study, parallels between the activity of Fr. Kyrylo Seletsky and Metropolitan Andrey Sheptytskyi are drawn. On the basis of historical facts and proving the cooperation of the outstanding figures, it is generalized that Fr. Kyrylo's views, which were to popularize the idea of the need to restore the Eastern Catholic monasticism and renew their educational role in society, became the basis for the activity of Metropolitan Andrew and hieromartyr Klement Sheptytskyi.

Key words: Kyrylo Seletskyi, Andrey Sheptytskyi, monasticism, zakhoronka (kindergarten).

Постановка проблеми. Передвісник відродження східного католицького чернецтва та опікунства Церкви над дітьми – саме такою головно бачиться постать о. Кирила Селецького на тлі взаємин з митрополитом Андреем Шептицьким¹ та його братом, блаженним священномучеником Климентієм², першим ігуменом відновленого згромадження

¹ Митрополит Андрей-Роман Марія граф Шептицький герба Власного (1865–1944), предстоятель Української греко-католицької церкви, митрополит Галицький, архієпископ Львівський (1901–1944).

² Блаженний священномученик Католицької Церкви, праведник народів світу Казимир Марія (о. Климент) граф Шептицький з Прилбич герба Власного (1869–1951).

монастирів Студійського Уставу та архимандритом після смерті митрополита Андрея у 1944 р. Однак відродження східного католицького монашества розпочалося не братами Шептицькими. Одним з ідейних нахненників цього процесу був маловідомий ще й нині о. Селецький. Підвалини, закладені ним, були надзвичайно вдало реалізовані після його смерті братами Шептицькими та спричинилися до збереження Церкви в умовах переслідування. Ідеться про напевно стоїчну позицію монашества, яка особливо виявилась у збереженні й захисті східної католицької традиції в умовах більшовицького переслідування і терору.

Також варто згадати й про опікунську функцію у суспільстві Католицької Церкви східного обряду, реалізовану через створення системи сиротинців для дітей та їх виховання, що було покладено на монашество. Ця діяльність відіграла неабияку роль після Першої світової війни та під час Другої світової, головним чином під час голокосту.

Аналіз досліджень

Постать о. Кирила Селецького досліджена лише фрагментарно. Це стосується і стану вивчення біографічних віх церковного та громадського діяча, й аналізу його літературної і богословської спадщини. Дослідники єп. Йосафат Коциловський, о. Теодор Вергун, о. Йосип Годунько заклали підвалини життєпису о. Селецького, а в наші дні ці праці доповнені А. Сапеляком, с. Маркіяною (Василишин), І. Дмитрів, С. Марко, А. Розлуцькою, І. Розлуцьким, М. Стецик. У дослідженні тематики новою є спроба порівняти діяльність о. Селецького із діяльністю митрополита Андрея Шептицького. Брак досліджень на пропоновану тематику й визначає актуальність та новизну пропонованої статті.

Виклад основного матеріалу

Серед захоронок, організованих братами Шептицькими, які заопікувались десятками тисяч дітей у період з 1918 до 1946 р. та врятували сотні єврейських дітей у часи Голокосту, назавжди залишиться перша захоронка в Галичині, створена о. Кирилом Селецьким 15 травня 1893 р. у Жужелі³ [2, с. 160]. А місія опіки над дітьми, започаткована Селецьким спільно з першими сестрами-служебницями, згодом неабияк розвинулась під керівництвом отця-ігумена Климентія у структурах монашого згромадження Студитського Уставу.

Окремо хочемо сказати і про монашество, яке 1946 р., як писав ігумен Климентій, залишилось непорушне у вірі своїй, на відміну від частини одруженого духовенства. Пам'ятаємо, що власне о. Селецький був одним із тих, хто розпочав у кінці XIX ст. процес його оновлення.

³ Текст о. Т. Вергуна, авторство якого помилково приписали П. Вергуну, містить ще одну хибу. Насправді першу захоронку засновано 15 травня 1893 року, а не 19. 05. 1893 р., як подає часопис «Богословія».

Взаємини Слуг Божих о. Кирила і митрополита Андрея доречно розглядати у двох вимірах: особисті стосунки та продовження й розвиток братами Шептицькими діяльності різногранного духовного супроводу, започаткованого Селецьким.

Про необхідність відродження східного католицького монашества у листі від 6 лютого 1921 р. до Східної Конгрегації Церков митрополит Андрей писав, «ще перебуваючи у Василіянських монастирях та справуючи обов'язки: магістра новиків у Добромильській обителі (1896–1898), переконався я, що Добромильська конгрегація не відповідає всім покликаним, з якими мається до діла в нашій народі».

Причиною цього, на думку митрополита, був економічний чинник, який призводив до того, що основна маса русинів-українців не мала належної освіти та не знала жодного ремесла, окрім рільництва. Цю інформацію черпаємо з пізніших спогадів о. Климентія про початки відновлення в Галичині монашества⁴ [22, с. 150–163].

Не тільки реалізацію покликань серед народу, але й більш стратегічні цілі вбачали брати Шептицькі в розвитку східного католицького чернецтва. Щоб зрозуміти важливість цієї теми, пригадаємо, що, перебуваючи у 1921 р. в Римі, митрополит Андрей був запрошений виголосити доповідь у Східному Папському Інституті. Тема, яку запропонував митрополит, звучала так: «Місія чернецтва в справі єдності Церков» [23, с. 33–40].

У реалізації цієї місії ми, властиво, також убачаємо цеглинку, закладену Слугою Божим о. Кирилом Селецьким. Тут ідеться про зусилля митрополита для реалізації ідеї, яку почав втілювати у життя у цей час о. Кирило Селецький, долучившись чи не найбільше до створення монашої обителі для тих дівчат, хто з матеріальних причин не зміг дістатись до чину оо.-василіян.

Перша згадка про ідею заснування нового жіночого чернечого згромадження, висловлена о. Селецьким, трапляється на поч. 90-х рр. XIX ст. Під час загальних зборів «Товариства св. Павла» та духовних реколекцій для його членів, які відбулися із 7 до 10 березня 1892 р. у Львові в монастирі оо.-василіян св. Онуфрія, о. Кирило Селецький на закінчення зборів розповів присутнім про важливість заснування монастиря для сільських дівчат, метою якого було б, на взірць згромаджень сестер-служебниць латинського обряду, організація захоронок

⁴ У січні 1926 року громадськість Галичини відзначала чверть століття на митрополичому престолі Андрея Шептицького. З цієї нагоди інтелектуальне середовище Церкви підготувало ювілейний випуск журналу «Богословія», у якому о. Климентій Шептицький публікує статтю на тему відродження східної чернечої традиції, яке відбулося старанням митрополита. Див.: др. Шептицький Климентій, о. Митрополит Андрей і обновлення східної чернечої традиції. *Богословія*. 1926. Т. IV, кн. 1/2. С.150–163.

для дітей. Сестри мали б допомагати матерям виховувати дітей. Отець Селецький поділився із учасниками зібрання планами заснування такого монастиря у Жужелі, зазначивши, що цей план погоджено Митрополитом о. Кирилом Селецьким [15, с. 72].

Дослідники майже не знають фактів контактів монаха Андрея Шептицького із о. Кирилом Селецьким у цій справі. Однак є певні закономірності в цих подіях, які потребують глибшого дослідження. Знаємо, що жіноче чернече Згромадження сестер-служебниць Непорочної Діви Марії було засновано 27 серпня 1892 р., у день, коли в Перемишлі з рук єпископа Юліана Пелеша отримує дияконські свячення брат Андрей Шептицький. Перший ступінь таїнства священства майбутній митрополит не випадково отримує у День Успіння Пресвятої Богородиці. Ця подія тісно пов'язана з моментом прийняття рішення зміни Романом Шептицьким обряду і вступом до василіянського монастиря.

Улітку 1883 р. сім'ю Шептицьких запросили на весілля до Скшинських, які віддавали заміж онуку сестри Александра Фредри – Констанцію з Фредрів. Родичі мешкали неподалік Корчина під Кросном, де були маєтки Шептицьких. Святкування тривали аж цілий тиждень, і Роман відразу звідти поїхав до Старої Весі (Старого Села – українською) на реколекції до єзуїтів. Нині ця місцина належить до гміни Березів Березівського повіту Підкарпатського воєводства. Тут розміщена пізньобарокова базиліка Внебовзяття Непорочної Діви Марії, яку прикрашала чудотворна ікона Успіння Пресвятої Богородиці. Реколекції провадив о. Яцковський⁵. Якоїсь миті Роман відчув внутрішній голос, що велів йому: «Маєш бути Василіянином». Цю мить Софія Шептицька так описала у своїх спогадах:

«А там... у тиші монастирських мурів, під покровом Пречистої Діви, беручи за свідка об'явлену йому Богу волю, провідника своєї душі, – що й була свідком його чистої юности, – моє хлоп'я в покорі питається Господа: «Боже! Що хочеш, щоб я вчинив?» А Господь відповідає йому в душі, тим голосом без слів, якого не чує людське вухо, але серце розуміє: «Покинеш батька й матір, братів і свій дім, покинеш обряд, який виховав тебе для Мене й який ти від дитинства полюбив, покинеш звичаї, які вросли у твоє серце, й підеш до нового життя, до чужих людей, може, нерадих, і візьмеш Мій Хрест на свої рамена та зазнаєш посуджень, підозріль у тому, що для тебе найсвятіше й від Мене передане.

⁵ О. Генрик Яцковський, властиво Ностиц-Яцковський (1834–1905) – католицький священник, ректор кількох єзуїтських колегій, єзуїтський провінціал у Галичині (1881–1887). Належав до грона близьких приятелів сім'ї Шептицьких. Отець мав великий вплив на маму – Софію Шептицьку, а також на дітей. Стосунки молодого Романа Шептицького добре описані у статті «Metropolita Andrzej Szeptycki i ks. Henryk Jackowski TJ (1880–1892)», опублікованої у «Sensus Historiae» (2013 р., т. 10, № 1, с. 20–38.), яка є у вільному доступі в інтернеті.

Зазнаєш, може, й людської погорди, твої найближчі будуть здвигати раменами й називати тебе безумним, а мати над тобою плакати буде і в її плачу покинеш її. Але підеш, бо Я тебе кличу й служитимеш Мені аж до смерти – а, може, і мученичої...» [21, с. 42–43].

Стара Весь коло Бжозова стала спільним місцем для утвердження покликання Романа Шептицького та діяльності о. Кирила Селецького, бо саме тут був центр сестер-служебниць латинського обряду, які активно діяли на східних теренах Галичини.

Ще одна цікава закономірність виводиться із культу Непорочної Діви Марії, який об'єднував згаданих нами: Шептицьких, о. Селецького і сестер-служебниць. За спогадами невістки Ядвіги⁶, занотованими у 1904 р., Софія Шептицька «мала велику набожність до Пресвятої Богородиці Непорочного Зачаття. Також у часі, коли вселялися до нового дому, Її вибрала за Патронку родини, що сталося 8 грудня 1872 р. І тепер тішилася тим ювілеєм та просила нас усіх і кожного осібно, навіть мою сестру й брата⁷, щоби ми наше життя віддали під опіку Пресвятій Богородиці Непорочного Зачаття. Митрополита ж просила, щоб Їй посвятив усі свої дієцезії» [13, с. 420].

Отже, був якийсь невидимий зв'язок між цими всіма подіями, які варто досліджувати і аналізувати як один нерозривний процес.

Перші документально зафіксовані контакти митрополита з о. Селецьким мали місце у травні 1897 р., коли молодого о. Андрея Шептицького кардинал Сильвестр Сембратович призначив візитатором Згромадження сестер-служебниць (СНДМ) [3, с. 64].

Щоправда, за кілька місяців до цієї події знаходимо згадку про контакти Селецького і Яна Кантія Шептицького, якого перший просить про фінансову допомогу для сс.-служебниць: «И теперь внісь на петыцію до Сойму на руки посла Графа Шептыцкого – бо вжеж годі по такім розчарованю до своїх людей довіріє мати»⁸ [11].

Про ставлення о. Кирила Селецького до майбутнього митрополита Андрея свідчить оповідання, яке написав Селецький та опублікував влітку 1900 р. в момент після смерті митрополита Сас-Куїловського, коли вже стало очевидно, що на престолі галицьких владик засяде

⁶ Мова про Ядвігу із Шембеків Шептицьку (1883–1939).

⁷ Ідеться про Софію і Олександра Шембеків. Софія Теодора Марія графиня Шембек (1884–1974) – сестра Ядвіги з Шембеків Шептицької (1877–1939), дружини Леона графа Шептицького (1877–1939). Вступила до Згромадження сестер-служебниць Непорочної Діви Марії (Непорочниць) і прийняла чернече ім'я Марія Криста. Олександр граф Шембек з Сім'янич герба Власного (1886–1928).

⁸ Мова іде про те, що Ян Кантія Шептицький трактувався як представник польської частини галицького суспільства у Галицькому Крайовому Сеймі. Українці-русини мали своє представництво у законодавчих органах влади.

Шептицький. Автор передає в алегоричній формі прихід сина святого отця Василя Великого до притулку для нужденних, заснованих нині святим Альбертом Хмельовським⁹. Образ нужденних тут символічно позначає русинів-українців, до яких чернець приходить, щоб «в ім'я жертви принести щось дорогоцінніше від згаданих дарів. Він приносить їм Слово Боже, що мало просвітити їх розум і скріпити їх серце в тяжкій боротьбі життєвській і поєднатися з тою незавидною долею, в яку попалися чи то власновольно, чи то поневільно...».

«Кто знає, може се молитви і благословенства тих бідолах із дому брата Альберта виєдали Єму у Бога, що став в вельми тяжкой и опасной хвилі провідником народу, котрий в почуттю свого достоїнства змагає до того, щоби заняти приналежне му місце серед братії слов'янської».

Най же ся ідея, яка одушевляла колишнього о. Андрея тоги, як переступив пороги дому, в котрім містили ся найнужденніши межі найнужденнішими, і надаліше буде Єму провідною зізвздою на дорогу, яку вступив з волі Провидіння Божого» [19, с. 4–5].

Про безпосередній контакт о. Селецького і митрополита Андрея свідчить низка листів, написаних Селецьким із Перемишльської єпархії. В одному з них о. Кирило згадує, що взірцем для формування монашого жіночого згромадження серед українців-католиків були сестри-служебниці латинського обряду. Лист датованого 25 червня 1906 р. в день св. Онуфрія: «Всесвітлійшій гр. к. Митрополитальний Ординаріате! В залученю предкладаю требуемі «Правила для СС. Служебниць Преч. Діви Марії». При сей роботі користав я богато з первістних «правил» уложених мною на основі устава Служебниць *rit. lat.* а затверджених всесвітл. Митропол. Ординаріатомъ підъ днем 6 Мая 892 ч. 452 – дальше з цінних» [9].

Згадані вже ідеї щодо відродження українського монашества й викладені о. Климентієм у 1926 р. у праці про роль митрополита Андрея та його роль у відновленні східного чернецтва напряду перегукуються із цілями, які о. Кирило Селецький заклав у статуті ще однієї монашої організації – відомого нині Згромадження сестер св. Йосифа Обручника Пречистої Діви Марії, а на початку ХХ ст. – Товариства св. Йосифа Обручника. Засноване це монаше згромадження о. Кирилом у 1898 р. Саме в цей час, як писав у згаданій праці о. Климентій, «на фільварку Кристинопільського монастиря ОО. Василян зібралося кількох побожних молодців і зачало в убожестві, чистоті і послуші вести життя молитви та праці. Духовний провід дав їм о. Андрей, який тоді був професором богослов'ї в Кристинопільській обителі». Ці юнаки стануть початками монашого згромадження Студійсько-

⁹ Святий брат Альберт (Адам Хмельовський, 1846–1916) – художник, учасник Січневого повстання, францисканський терціан. Став відомий завдяки своїй опіці над убогими і бездомними. Заснував згромадження братів і сестер-альбертинок.

го Уставу, перший (більший) осередок яких вже був на Скнилові у Львові. Про зв'язок між студитками та йосифітками свідчить той факт, що в статуті, написаному о. Селецьким, чітко зазначалося: в разі упадку маєток Товариства св. Йосифа Обручника переходить на монастир Студійського Уставу св. Антонія Печерського на Скнилові [20, с. 540–542]. Про взаємини о. Кирила із митрополитом Андреем свідчать й інші листи¹⁰ [5, 6, 7].

У лютому 1906 р. о. Селецький брав участь у першій загальноукраїнській прощі греко-католицьких вірних до Святої Землі. Маючи 71 рік, був найстарішим паломником. Свої враження від цієї поїздки отець Кирило описав на сторінках часопису «Посланник» [18].

25 червня 1906 р. у день святого Онуфрія о. Кирило Селецький разом з листом направив митрополитові Андрею «Правила для СС Службниць Пречистої Діви Марії». У листі дав також короткий коментар, в якому пояснив, що Правила укладено на основі Уставу службниць латинського обряду й затверджено 6 травня 1892 р. [9]. Можемо припустити, що о. Кирило Селецький консультувався у цей час з митрополитом Андреем Шептицьким перед оголошенням у Крехові Пастирського послання до сестер-службниць¹¹ [17]. Про те, що о. Кирило Селецький передає митрополиту Андрею доопрацьований рукопис Уставу для службниць, дізнаємося з іншого листа, адресованого Андрееві Шептицькому 30 липня 1906 р. [8].

Про спільне з митрополитом опрацювання Уставу для службниць свідчить вже цитований лист, написаний 3 квітня 1907 р. Пояснення, дані о. Селецьким до тексту Уставу, є саме і поясненнями автора цього Уставу, даного митрополитові, який, очевидно, робить зауваження до малозрозумілих місць. Цілком очевидно, що текст листа свідчить про спільну працю о. Селецького і та митрополита Андрея над Уставом [10, с. 3].

3 вересня 1908 р. о. Кирило Селецький виступив на захист митрополита Шептицького, який став жертвою атаки українських москвофілів у Галичині. Зокрема, листом до консисторії Перемишльської єпархії о. Селецький заявив про позицію священників Белзького деканату, який він на той час очолював. Белзький деканат належав власне до Перемишльської єпархії [4, с. 47–48].

¹⁰ Лист о. К. Селецького до митрополита Андрея Шептицького, Центральний Державний Історичний Архів України у Львові (далі ЦДІАУЛ) Ф.358. Оп. 2. Спр. 266. Арк.92), написаний в Жужелі 14 січня 1900 р. свідчить про наявність особистих контактів з ще єпископом Станіславівським; Лист о. К. Селецького до митрополита Андрея Шептицького, ЦДІАУЛ Ф.358. Оп.1. Спр. 266. Арк.93), написаний у Жужелі 14 липня 1900 р. з проханням аудієнції у Прилбичах, підтверджує цю думку; 12 березня 1904 р. о. Кирило Селецький повідомляє митрополита про свій приїзд до Львова і просить про можливість загостювати в митрополичих палатах: ЦДІАУЛ Ф.358. Оп.1. Спр. 266. Арк. 99.

¹¹ Пастирське було написане 3 квітня 1906 р. і видане окремим виданням: Послание пастирське... Сестрам Службницям Пречистої Діви Марії. Жовква, 1906. С. 1–15.

Вельми цікавим є лист о. Кирила Селецького, написаний до митрополита Андрея 15 липня 1909 р. У ньому йдеться про чотирьох дівчат, які живуть у «молитві та праці», рівно ж і про те, як їх вразила праця о. Николая Садовського під назвою *Чернече життя в студитській лаврі в Скнилові*. Власне, дівчата просили згоди на використання досвіду студитів для облаштування свого способу життя. У контексті листа з'являється свідчення про багаторічну співпрацю о. Селецького з митрополитом та повний послух у його діях. Селецький зізався: «*Що ж Ваше Преосвященство на тоє? Без котрого відомости, волі і апробати нич не предпринимав*» [12, с. 96].

У цьому листі о. Селецький висловлює ідею організації студитської жіночої Лаври: «Після моєї не міродайної гадки така ось женьська студитська лавра єсть у нас необхідно потрібна. Зауважити також мушу, же дівчата в своїм часі просили о прийнятті до СС. Служебниць, лиш по (...) же не мали уставом приписаних свойств то вже ж відказано їх прошеню».

Ідею, висловлену о. Кирилом, брати Шептицькі почали втілювати в 1924 р., вже після смерті Селецького. Коли 1919 р. до Унева перебралися студити, то за три роки неподалік у с. Якторів оселилися сестри-йосифітки. Ієромонах-студит Теофан Шевага у монастирській хроніці пише, що в часи Першої світової війни сестри мусили залишити с. Цеблів (нині Сокальський повіт) [16, с. 289]. У Якторові Шептицькі володіли землею та невеликим будиночком, в якому жив лісничий, що стеріг їхні маєтки. Цей будиночок і став притулком для монахинь. Парохом у с. Якторів був о. Зенон Калинюк, згодом місіонер на Поліссі. За домовленістю між сестрами-йосифітками й о. Климентієм, настоятелька мала приймати до згромадження нових кандидаток, які повинні були заснувати жіночу гілку монахів-студитів. Першими кандидатками 1923 р. були сестра Анізія, сестра Аґнетта Ховалко та сестра Романа, які закінчили новіціат у Згромадженні сс.-йосифіток і дали початок новій студитській традиції. Із благословення митрополита Андрея, ігумен Климентій (Шептицький) заснував 1924 р. перший жіночий монастир Студійського уставу. Першу обитель сестер митрополит Андрей освятив на свято Покрови Пресвятої Богородиці – і від цього вона отримала назву «Свято-Покровський монастир». Першою настоятелькою стала сестра Євгенія (Сенюк), а духівником, як передають церковні шематизми, – ігумен о. Климентій. Навесні 1925 р. сестри-йосифітки виїхали з Якторова на Стрийщину, де брати Шептицькі придбали для їхніх потреб будинок. У Якторові залишилась, як передавав ієр. Теофан, тільки одна з них, яка виконувала деякий час функцію настоятельки для сестер-студиток, яких приймали до новіціату. 1925 року з рук о. Климентія перші сестри-студитки отримали облачини.

Коротко згадаємо і про захоронки – дошкільні заклади для дітей-сиріт, справу розпочату о. Кирилом Селецьким і вміло організовану братами Шептицькими. На Різдвяні свята 1918 р. митрополит Андрей покликав до себе о. Василя Лициняка, якому доручив підготувати статут товариства, що мало б займатися винятково опікою сиріт. Саму ж справу було доручено о. Климентію Шептицькому. Цю сторінку історії о. Лициняк пізніше опише й опублікує, а ми отримаємо безцінне свідчення про витoki великої справи порятунку сотень дітей-сиріт у часи Другої світової війни [14, с. 78–84].

У листі до сестер-служебниць, опубліковану у Львівських Архиепархіальних Відомостях з нагоди 50-ліття їх діяльності, митрополит Андрей так згадав про о. Селецького:

«З вдячністю для Бога сьогодні треба згадати й про основника Вашого Згромадження, о. Кирила Селецького, пароха Жужеля. Його праведне життя, посвята, з якою все віддавав, чи то захоронкам Сестер, чи то убогим, його дух молитви, його простота і покора, а передовсім любов ближнього, що була провідним світлом в основанні Згромадження і у працях для нього – всі ті чесноти ставляють Покійного в ряді перших працівників Євангелія в нашій Церковній Провінції. Беручи під увагу ті його заслуги, Архиепархіальний Собор в р. 1941 правилом 62 згадує про о. Кирила Селецького, як про чоловіка, якого можна поставити як зразок християнського, святого життя». [1, с. 169].

Висновки. Ідеї о. Кирила Селецького щодо відновлення східного українського монашества та його ролі в суспільному житті знайшли безпосередню підтримку та реалізацію у діяльності митрополита Андрея Шептицького. Про це свідчить низка аргументів. На жаль, сьогодні дуже мало відомо про особисті контакти цих церковних мужів, особливо у 90-х рр. XIX ст., а це період місійної діяльності о. Андрея Шептицького. Очевидно, що саме тоді відбувався між душпастирями діалог і розмови навколо благородної справи о. Селецького. Як наслідок, Українська греко-католицька церква у першій пол. XX ст. стала для молодого покоління опікункою та вихователькою, і це завдання головно було поручено, здебільшого, чернецтву.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрей, Митрополит. До Сестер Служебниць. *Львівські архієпархіальні відомості*. Львів, 1942. Вересень-жовтень. Ч. 9–10. С. 169–171.
2. Вергун Т.¹² О. Кирило Селецький. *Богословія*: науковий тримісячник. Рим, 1988. № 52. С. 160.

¹² У збірнику подаємо Т. Вергун, з огляду на те, що у «Богословії» помилково приписано авторство П. Вергунові.

3. Вовчук Б., ЧСВВ. Митрополит Андрей Шептицький і його вплив на духовенство і монашество. *Слуга Божий Митрополит Андрей Шептицький : збірник популярно-наукових доповідей і статей та іншого архівного матеріалу, скомплектований з нагоди відзначень 45-ї і 50-ї річниць смерті митрополита Андрея Шептицького* / ред. Іван Біланич та ін. Філядельфія, 1994. С. 64.

4. Лист о. К. Селецького до консисторії Перемишльської єпархії за 3/09/1908, Протест. *APP ABGK* (Archiwum Państwowe w Przemyślu, Archiwum Biskupstwa Grekokatolickiego). Sygn. 5130. С. 47, 48. (Рукопис оригінал).

5. Лист о. К. Селецького до Митрополита Андрея Шептицького від 14 січня 1900 р. *ЦДІАЛ України* (Центр. держ. іст. архів України, м. Львів). Ф. 358. Оп. 2. Спр. 266. Арк. 92.

6. Лист о. К. Селецького до Митрополита Андрея Шептицького від 14 липня 1900 р. *ЦДІАЛ України* (Центр. держ. іст. архів України, м. Львів). Ф. 358. Оп. 1. Спр. 266. Арк. 93.

7. Лист о. К. Селецького до Митрополита Андрея Шептицького від 12 березня 1904 р. *ЦДІАЛ України* (Центр. держ. іст. архів України, м. Львів). Ф. 358. Оп. 1. Спр. 266. Арк. 99.

8. Лист о. К. Селецького до Митрополита Андрея Шептицького від 30 липня 1906 р. *ЦДІАЛ України* (Центр. держ. іст. архів України, м. Львів). Ф. 358. Оп. 2. Спр. 266. Арк. 95.

9. Лист о. К. Селецького до Митрополита Андрея Шептицького від 25 червня 1906 р. *ЦДІАЛ України* (Центр. держ. іст. архів України, м. Львів). Ф. 408. Оп. 1. Спр. 501. (Рукопис оригінал).

10. Лист о. К. Селецького до Митрополита Шептицького 3/04/1907. *ЦДІАЛ України* (Центр. держ. іст. архів України, м. Львів). Ф. 408. Оп. 1. Спр. 501. С. 3.

11. Лист о. Кирила Селецького до посла Олександра Барвінського за 9.02.1897. *Відділ рукописів ЛНБ ім. В. Стефаніка НАН України*. Фонд Барвінського. Спр. 2319. Лист 2. Арк. 2–3.

12. Лист о. К. Селецького до Митрополита Шептицького 15/07/1909. *ЦДІАЛ України* (Центр. держ. іст. архів України, м. Львів). Ф. 358. Оп. 2. Спр. 266. С. 96.

13. Листи Софії Шептицької. 1940. Т. IV. С. 420. (Рукопис оригінал).

14. Лициняк В. Товариство «Захист ім. митрополита Андрея графа Шептицького для сиріт у Львові». Його початок і розвиток по кінець 1925 р. *Богословія*. Львів, 1926. С. 78–84.

15. Львівські Архиепархіяльні Відомости. 1892. 12 мая. Ч. V. С. 72.

16. Монастирська хроніка, писана ієромонахом Теофаном, настоятелем монастиря в Скиті св. Андрея Студійського Уставу в Лужках. *Музей народної архітектури та побуту у Львові – спадщина митрополита Андрея Шептицького* : матеріали наук. конф. з нагоди 150-ліття від дня народження Митрополита Андрея Шептицького. Львів : Колесо, 2016. С. 289.

17. Пастирське послання Митрополита Андрея до Сестер служебниць. Жовква, 1906. С. 1–15.

18. Селецький К. Записки з паломництва до св. Землѣ, вѣдбутого вѣ мѣсяци вересню 1906 р. *Посланникъ*. 1906. Ч. 19. С. 3–4; Ч. 20. С. 1–2; Ч. 21. С. 2; Ч. 22. С. 2–3; Ч. 23 і 24. С. 2–4.

19. Селецький К. Споминка із минулих літ. *Посланник*. 1900. Ч. 22. С. 4–5.

20. Товариство св. Йосифа Обручника. *Нива*. Львів, 1911. Ч. 16–17. С. 540–542.

21. Шептицька С. Молодість і покликання о. Романа Шептицького. Львів : Свічадо, 2009. С. 42–43.

22. Шептицький К. О. Митрополит Андрей і оновлення східної чернечої традиції. *Богословія*. 1926. Т. IV, кн. 1/2. С. 150–163.

23. Szeptyckyj A. La mission du monachisme dans la question de l'union des Eglises. *Stoudion*. 1 (1923). № 1. С. 10–12; № 2. С. 33–40.

REFERENCES

1. **Andrei, Metropolitan.** (1942, September-October). Do Sester Sluzhebnyts [To the Servant Sisters]. *Lvivski arkhieparkhiialni vidomosti – Lviv Archeparchy Information*, 9–10, 169–171. Lviv [in Ukrainian].

2. **Verhun, T.** (1988). O. Kyrylo Seletskyi [Fr. Kyrylo Seletsky]. *Bohosloviia – Theology*, 52, 160. Rym [in Ukrainian].

3. **Vovchuk, B., OSBM.** (1994). Mytropolyt Andrei Sheptytskyi i yoho vplyv na dukhovenstvo i monashestvo [Metropolitan Andrei Sheptytskyi and his influence on the clergy and monasticism]. In I. Bilanych et al. (Eds.), *Sluha Bozhyi Mytropolyt Andrei Sheptytskyi: zbirnyk populiarno-naukovykh dopovidei i statei ta inshoho arkhivnoho materialu, skomplektovanyi z nahody vidznachen 45-yi i 50-yi richnyts smerty mytropolyta Andreia Sheptytskoho – Servant of God, Metropolitan Andrei Sheptytskyi: a collection of popular scientific reports and articles and other archival material, compiled on the occasion of the 45th and 50th anniversaries of the death of Metropolitan Andrei Sheptytskyi* (p. 64). Filiadelfia [in Ukrainian].

4. Lyst o. K. Seletskoho do konsystorii Peremyshl'skoi yeparkhii za 3/09/1908, Protest [Letter of Fr. K. Seletskyi to the Consistory of the Przemyśl Eparchy for September 3, 1908, Protest]. (1908, September 3). *Archiwum Państwowe w Przemyślu, Archiwum Biskupstwa Greckokatolickiego – State Archive in Przemyśl, Archives of the Greek Catholic Bishopric*, sygn. 5130, pp. 47–48 [in Ukrainian].

5. Lyst o. K. Seletskoho do Mytropolyta Andreia Sheptytskoho vid 14 sichnia 1900 r. [Letter of Fr. K. Seletskyi to Metropolitan Andrei Sheptytskyi dated January 14, 1900]. (1900, January 14). *Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Lviv – Central State Historical Archives of Ukraine in Lviv*, f. 358, op. 2, spr. 266, ark. 92 [in Ukrainian].

6. Lyst o. K. Seletskoho do Mytropolyta Andreia Sheptytskoho vid 14 lypnia 1900 r. [Letter of Fr. K. Seletsky to Metropolitan Andrei Sheptytsky dated July 14, 1900]. (1900, July 14). *Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Lviv – Central State Historical Archives of Ukraine in Lviv*, f. 358, op. 1, spr. 266, ark. 93 [in Ukrainian].

7. Lyst o. K. Seletskoho do Mytropolyta Andreia Sheptytskoho vid 12 bereznia 1904 r. [Letter of Fr. K. Seletskyi to Metropolitan Andrei Sheptytskyi dated March 12, 1904]. (1904, March 12). *Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Lviv – Central State Historical Archives of Ukraine in Lviv*, f. 358, op. 1, spr. 266, ark. 99 [in Ukrainian].

8. Lyst o. K. Seletskoho do Mytropolyta Andreia Sheptytskoho vid 30 lypnia 1906 r. [Letter of Fr. K. Seletsky to Metropolitan Andrei Sheptytsky dated July 30, 1906]. (1906, July 30). *Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Lviv – Central State Historical Archives of Ukraine in Lviv*, f. 358, op. 2, spr. 266, ark. 95 [in Ukrainian].

9. Lyst o. K. Seletskoho do Mytropolyta Andreia Sheptytskoho vid 25 chervnia 1906 r. [Letter of Fr. K. Seletsky to Metropolitan Andrei Sheptytsky dated June 25, 1906]. (1906, June 25). *Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Lviv – Central State Historical Archives of Ukraine in Lviv*, f. 408, op. 1, spr. 501 [in Ukrainian].

10. Lyst o. K. Seletskoho do Mytropolyta Sheptytskoho 3/04/1907 [Letter of Fr. K. Seletskyi to Metropolitan Sheptytskyi, April 3, 1907]. (1907, April 3). *Tsentralnyi derzhavnyi*

istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Lviv – Central State Historical Archives of Ukraine in Lviv, f. 408, op. 1, spr. 501, p. 3 [in Ukrainian].

11. Lyst o. Kyryla Selets'koho do posla Oleksandra Barvinskoho za 9.02.1897 [Letter of Fr. Kirill Seletskyi to Ambassador Oleksandr Barvinskyi for February 9, 1897]. (1897, February 9). *Viddil rukopysiv LNB im. V. Stefanyka NAN Ukrainy – Manuscripts Department of the Lviv V. Stefanyk Scientific Library National Academy of Sciences of Ukraine*, f. Barvinsky, spr. 2319, letter 2, pp. 2–3 [in Ukrainian].

12. Lyst o. K. Selets'koho do Mytropolyta Sheptyts'koho 15/07/1909 [Letter of Fr. K. Seletskyi to Metropolitan Sheptytskyi, July 15, 1909]. (1909, July 15). *Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Lviv – Central State Historical Archives of Ukraine in Lviv*, f. 358, op. 2, spr. 266, p. 96 [in Ukrainian].

13. *Lysty Sofii Sheptyts'koi [Letters of Sofiya Sheptytska]*. (1940). (Vol. 4, p. 420). [in Ukrainian].

14. **Lytsyniak, V.** (1926). *Tovarystvo «Zakhyst im. mytropolyta Andreia hrafa Sheptyts'koho dlia syrit u Lvovi»*. Yoho pochatok i rozvytok po kinets 1925 r. [Society “Protection named after Metropolitan Andrei Count Sheptytskyi for orphans in Lviv”. Its beginning and development until the end of 1925]. *Bohosloviia – Theology* (pp. 78–84). Lviv [in Ukrainian].

15. *Lvivski Arkhyieparkhialni Vidomosti [Lviv Archeparchy Information]*. (1892, May 12). (Vol. 5, p. 72) [in Ukrainian].

16. *Monastyr'ska khronika, pysana hieromonakhom Teofanom, nastoiatelem monastyria v Skyti sv. Andreia Studiiskoho Ustavu v Luzhkakh* [The monastery chronicle, written by the hieromonk Theophan, the abbot of the monastery in the Skete of St. Andrei Studio Ustav in Luzhki]. (2016). *Muzei narodnoi arkhitektury ta pobutu u Lvovi – spadshchyna mytropolyta Andreia Sheptyts'koho: materialy nauk. konf. z nahody 150-littia vid dnia narodzhennia Mytropolyta Andreia Sheptyts'koho – The Museum of Folk Architecture and Life in Lviv – the legacy of Metropolitan Andrey Sheptytskyi: Proceedings of the Scientific Conference on the occasion of the 150th anniversary of the birth of Metropolitan Andrey Sheptytskyi*. (p. 289). Lviv: Koleso [in Ukrainian].

17. *Pastyr'ske poslannia Mytropolyta Andreia do Sester sluzhebnyts [Pastoral message of Metropolitan Andrey to the Sisters of Service]*. (1906). (pp. 1–15). Zhovkva [in Ukrainian].

18. **Seletskyi, K.** (1906). *Zapysky z palomnytstva do sv. Zemli, vidbutoho v misiatsy veresniu 1906 r.* [Notes on the pilgrimage to St. Land, happened in September 1906]. *Poslanyk – Envoy*, 19, 3–4; 20, 1–2; 21, 2; 22, 2–3; 23–24, 2–4 [in Ukrainian].

19. **Seletskyi, K.** (1900). *Spomynka iz mynuvshykh lit* [A memory from past years]. *Poslanyk – Envoy*, 22, 4–5 [in Ukrainian].

20. *Tovarystvo sv. Yosyfa Obruchnyka* [Society of St. Joseph the Bridegroom]. (1911). *Nyva – Cornfield*, 16–17, 540–542. Lviv [in Ukrainian].

21. **Sheptytska, S.** (2009). *Molodist i poklykannia o. Romana Sheptyts'koho* [Youth and vocation of Fr. Roman Sheptytskyi]. (pp. 42–43). Lviv: Svichado [in Ukrainian].

22. **Sheptytskyi, K.** (1926). *O. Mytropolyt Andrei i obnoblennia skhidnoi chernchoi tradytsii* [Father Metropolitan Andrey and the renewal of the Eastern monastic tradition]. *Bohosloviia – Theology*, 4 (1/2), 150–163 [in Ukrainian].

23. **Szeptyckyj, A.** (1923). *La mission du monachisme dans la question de union des Eglises* [The mission of monasticism in the question of the union of the Churches]. *Stoudion – Studion*, 1, 10–12; 2, 33–40 [in French].